

MUSTAFA ÇİFTÇİ ÖYKÜLERİNDE TEMATİK BİR VURGU: BABA EKSENLİ TAŞRA AİLESİ

A THEMATIC EMPHASIS IN MUSTAFA ÇİFTÇİ'S STORIES: FATHER AXIS
PROVINCE FAMILY

Murat Demir

Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi,
murademir3547@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0804-8124

Makale Gönderim Tarihi

10.09.2020

Makale Kabul Tarihi

27.11.2020

“Taşra... Kaldığı yerde eksik, gittiği yerde çoktan fazlalık.”
Nurdan Gürbilek

“Baba dediğin adam her meselenin içinde olmayacak, büyük meselelerde politikayı belirleyecek sonra geri duracak, yoksa lafının, sözünün ağırlığı kalmaz.”
Mustafa Çiftçi

ÖZ

Taşranın tanımlanışı her ne kadar kentle olan coğrafi ve kültürel ilişkiye dayalı olsa da genel anlamda taşranın da kendisine has bazı mekanizmaları mevcuttur. Bu mekanizmalardan biri de ailedir. Taşra ailesi çoğu defa geleneksel bir biçimde işleyen, modern toplumun diğer aile tiplerinin uzağında varlığını çocukları ve samimi birliklikleri üzerinden sürdürür. Bu varlık çoğu defa taşranın dışına çıkarak bazı alanlara misafir olmaktadır. Bu alanlardan biri olan edebiyat, taşrayı ve taşranın izlerini yazılı türler aracılığıyla bizlere aktarır. Çalışmada da bu yazın türlerinden biri olan Mustafa Çiftci öyküleri, taşralı aile; baba, ötekiler(Eş, Oğul, Kız) ve otorite-baba temaları ile bulunmaktadır. Bu çalışmanın başlıca amacı ise Çiftci'yi besleyen taşranın ve taşrada yer alan kurumlardan biri olan aile içindeki ilişkilerin nasıl baba eksenli geliştiğini ve süregelen hale geldiğini ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: *Taşra ailesi, Baba, Baba ve Ötekiler (Eş, Oğul, Kız), Baba ve Otorite*

ABSTRACT

Although the definition of the provinces is based on the geographical and cultural relationship with the city, in general rural also have some specific mechanisms. One of these mechanisms is family. The provinces family also continues its existence with their children and their sincere assosiation, away from other types of modern society. Most of the time this being becomes a guest in some areas by digressing of province. Literature which is one of these fields narrates the traces of the provice and the province to us through written types. In this study, Mustafa Çiftci's stories, one of the genres of this literature, consist of the the province family, father-others(Wife, son, daughter) father- and authority. The main purpose of this study is to reveal how the provices and family relationships, one of the institutions that Çiftci bring up on, develop and bacome permanent on the father axis.

Keywords: *The provice family, father, father and others(wife,son, daughter) father and authority.*

GİRİŞ

Edebiyat, gündelik yaşam ve pratiklerinin neredeyse tamamından beslenip şekillenmiş bir sanat kurumu olarak daima topluma ayna tutmuştur. Bunun yanında edebi söylem hangi türden beslenmiş olursa olsun en temel besin kaynağı, kopamadığı kolektif kültür ve toplumsal bilinçtir. Bunun beraberinde edebiyatın bazı türleri ve sosyolojinin alt birimlerinin, yani kurumlarının iç içe olması, edebiyatı sosyoloji için daha çekici bir birim kılmaktadır ki, bu yazı da temelde edebiyat ve sosyolojinin bu ilişkisinden beslenerek oluşturulması amaçlanmıştır. Çalışma özetle Mustafa Çiftci'ye ait olan Âdem'in *Kekliği ve Chopin(2017)*, *Bozkırda Altmışaltı(2018)* ve *Ah Mercimeğim(2019)* isimli öykü çalışmalarının içeriği incelenerek oluşturulmuştur. Öykülerde sıklıkla dile getirilen taşra ailesi ve baba figürüne daha çok odaklanılmış bu doğrultuda taşra ailesi, baba ve ötekiler(eş, kız, oğul), baba-otorite biçiminde tematik vurgular çalışmada ön plana çıkmıştır. Çalışmanın yapısı ve analiz biriminin tümel bir biçimde ele alınması dolayısıyla çalışmaya en uygun yöntem nitel araştırma yöntemi olmuştur. Nitel araştırmaya bağlı olan tekniklerden ise içerik analizi tekniği tercih edilmiştir. Nitekim nitel veri analizinin araştırmada tercih edilmesinin sebeplerinden biri ise veride bulunan örüntülerin(baba-oğul ilişkisi, baba-kız çocuk ilişkisi) bütünlüklü ilişkiler biçiminde ortaya çıkarılmasını sağlamaktır (Kümbetoğlu, 2019:151).

Taşrayı genel anlamda bir tanıma sıkıştırmak hayli zor ve bu zorlukla birlikte düşünüldüğünde eksik bir ürünün ortaya çıkması ihtimaliyle taşra hakkında net bir söylem oluşturmak mümkün değildir. Lakin bu durumun bir de mümkünatları var: Taşra mekânsal bir vurguya haiz olduğu için genel olarak kent merkezinden uzakta, yerel yaşamın süregelen olduğu muhit olarak şekillenir ve bu doğrultuda da gündelik pratikler sergilenir. Süregelen bir yapıya sahip olan taşranın kendi içinde oluşturduğu dinamiklerde de özgünlüğe sahiptir. Taşra olarak nitelendirdiğimiz yerleşim tipinde her şeyden önce temel bir yaşam stili ve bu stili takip eden ilişkiler ağı mevcuttur. Bunların içinde de coğrafi ve kültürel duruş ön plana çıkmaktadır. Taşra çoğu defa merkezden uzakta, dışarıda veya kenar tarafta aranan bir birim olarak kendisini göstermiştir. Yani taşranın kendisi mekân ve coğrafi anlamda bir mesafeye binaen anlam kazanmıştır. “*Dışarı veya kenarı olarak ifade edilen taşraya, neyin dışı / kimin kenarı? Sorusu sorulduğunda verilecek cevap: Taşra merkezin kenarıdır*”(Alver, 2017: 11). Merkez dışındaki bulunan her nokta olabilmeye de namzettir taşra. Taşranın ve merkezin bu bütünlüklü ikilemi çoğu zaman merkez orjinli sürdürülmektedir. Yani orijini değiştikçe taşra da değişip dönüşmektedir. Ve taşra olarak bellenen noktalar da kimi zaman merkezleşip taşralıktan arınabilmektedir. Taşra olarak ifade ettiğimiz konum aslında çoğu tasviri aşmakta, örneğin bugün formel olarak kent söylemine veyahut büyükşehir güzellmelerine doymuş bir çok kentsel bölge, taşravari özelliklerini saklayıp süregelen kılmaktadır. Nitekim bu hususta Barbarosoğlu’ nun “şehir çoğu zaman köy/taşra ile karşı karşıya konulduğunda anlam kazanır. Yani şehrin/merkezin belli başlı bir olgunluğa erişmesinin altındaki yegâne faktör merkez dışındaki noktaların varlığıdır”(2006: 247). Şeklinde yaptığı açıklama oldukça dikkat çekicidir. Bunun beraberinde taşra ailesi olarak ifade ettiğimiz sosyal oluşumda bilinen klasik aile yapılarının yanında daha çok coğrafi vurguya sahip olan ve yerleşim yerine göre ifade edilen bir aile türüdür. Ek olarak, konumu temel alıp yapılan bazı aile tasnifleri de mevcuttur. Eşsizoglu bunları şu şekilde sıralamaktadır: Büyük kent ailesi, kasaba ailesi, göçebe aile, köy ailesi ve göçebe aile şeklinde. Bunun yanında bir de yerel özelliklere sahip olan aileleri: Berdel ailesi, taygeldi olarak tasniflemektedir. En genel anlamda ise çekirdek aile ve geniş aile olarak tasnif etmektedir (2012:8). Türkiye’de bu aile tiplerinin neredeyse tamamına rastlamak bir şekilde mümkündür. Ama oldukça yoğun bir biçimde göze çarpan kırsal ve kentsel ailedir(Gökçe, 2018: 53). Nitekim taşra ailesi olarak tanımladığımız birim de aslında taşraya ait bir sosyal kurum olmakla beraber Çiftci’ nin her üç öyküsünün de merkezindedir. Akabinde bu aile tipinin sosyal ilişkileri genel olarak yüz yüze ve samimi şekilde işlenmekle beraber bu ilişkiyi yöneten bir eksen-mekanizma da mevcuttur. Bu eksen-mekanizma ise yazarın tabiriyle *gölgesi ağır adam*, otoriter, taşralı baba figürüdür. Baba figürü Çiftci’ nin öykülerinde sıklıkla kutsiyet atfedilmiş otorite mekanizması olarak bilinir. Bu kutsiyetin temel kaynağı çoğu kültürde olduğu gibi gelenek ve görenekler olmuştur. Bunun beraberinde öykülerde sıklıkla bahsi geçen baba figürlerinin öne çıkmasını sağlayan etmenlerden biri de babanın hane içi oluşturduğu sembolik dil ve çeşitli eylem düzineleridir.

Ailenin Taşra Hali

Taşra ailesi olarak ifade ettiğimiz aile tipinde ilişkiler yatayda ve düşeyde olmak üzere iki biçimde işlemektedir. Aile içi yatay ilişkiler daha çok otorite endeksli oluşturulup belli başlı rollere göre şekil almıştır. Bu roller çoğu defa değişebilmekle birlikte genelde ev içi ve dışında sürdürülen rol ve sorumluluklara dayalı olarak kabul görülür. Dikey ilişkiler ise anne ve babaların çocuklarıyla olan etkileşimini ele almaktadır. Bu etkileşim çoğu defa cinsiyet temelli meydana gelmekle birlikte genelde mesafe vurgusu üzerinden şekillenmektedir. Bu mesafe kız çocuğunun annesine veya erkek çocuğun babası ile kurduğu ilişki kaynaklı olarak meydana gelmektedir.

“Aile içi yatay ilişkilerde anne babanın erkek ve kız çocukları ile olan ilişkisi ve etkileşimi bu ilişkinin değer ve tutumlar yönünden değerlendirilmiş biçimi kapsamında çocuğun kız ve erkek oluşuna göre onların değeri ve çocukların anne babaları ile ilişkisi biçimini kapsamaktadır”(Taylan, 2003: 32).

Çiftci'nin *Ah Mercimeğim* isimli öyküsünde bu durumu oldukça yerinde karşılayan bir kurgu mevcuttur. Taşra yerinde genel olarak kız çocukları anneyi erkek çocukları ise babayı model alıp ona öykünür. Durum bazen öyle bir hal alır ki ebeveyn ve çocuk arasında ki mesafe tamamıyla ortadan kalkıp ahabap ilişkisine de dönüşebilir. Bu bilhassa kızlar ve anneleri arasında görülür. Taşra ailesinde kız çocuğunun bulunması gereken yer olarak vurgulanan, annesinin dizinin dibidir. Bu konum annenin sosyal hayatta bildiği veya edindiği sosyal sermayenin neredeyse tamamını kız çocuğuna aktarması demektir. Bu kazanımların yanında aile içi gizil ilişkilere de çoğu defa kız çocuğu şahit olmaktadır.

“Anama giden yolda birer demir kapı olmuşlardı(Bacılarım) o kapıları geçmek zordu “anama yalnız yakalamak daha zordu”. Yalnız yakalasam bile anama söylediğim laf anında en büyük ablama giderdi ablam sağda solda konuşa konuşa o lafi paçavra ederdi. Yani anama sır sahibi yapmak zordu. Gıyabında anama kızıyor bacılarıma hurslanıyordum. Sizin lafçılığınız yüzünden kız elden gidecek.”(Çiftci, 2019: 12).

Taşrada içsel veya dışsal kurulan bütün ilişkiler çoğu defa belli başlı bir samimiyet ve güven çerçevesinde oluşturulduğu için olaylar genele mal edilir. Örneğin bunlardan namus, ırz vb. gibi daha çok geleneksel çerçeveye ait aşkın değerler, aile namusu şeklinde tanımlanmakla birlikte köy namusu köy şerefi biçiminde de vurgulanmaktadır. Nitekim köy yerinde erkekler için akrabalık ilişkisi, kadınlar için de komşuluk ilişkisi önemlidir (Karagöz, 2006: 23). Taşranın bu geneli paydaş kılma çabasının bir örneği de Çiftci'nin *Piç Sevi* öyküsünde açıkça vurgulanmaktadır. Futbolcu olma niyetiyle gittiği Bursa'dan kronik hastalığı sebebiyle kasabasına dönen ergen çocuk, şimdi babasının akıl danıştığı eczacının kızına göz koymuştur. Kaçak buluşmalar ve sevgili niyetine takılmalardan sonra bir gün eczacının kızı hamile olduğunu anlar ve mevzuyu babasına anlatır. Sonuçta normal şartlarda hiçbir şekilde evliliği kabul görmeyecek olan bu iki kişi evlenmek zorunda bırakılmıştır. Öykü, sırtını kurgudaki gerçeğe dayamış olsa da aslında bu kurgu daha çok taşralının kendisine has kaderidir. Bu duruma dair Ulutaş, taşralının bu biricik kaderine ve kendi gerçekliğine binaen, “taşra kendi kültürünü, kendi failini kendisine içkin/özgün insani gerçeklikle inşa eder”(2017: 211). Şeklinde bir düşünce öne sürmüştür.

Taşrada birlikteliği meşru kılmanın bir diğer adı olan evlilik, kendine özgü dinamiklerle sağlanmaktadır. Bu dinamikler çoğu defa kendi içinde, kapalı biçimde işler. Yani dışarıya kız alıp verme durumları pek söz konusu değildir. Bunun nedeni de bu tür toplumların daha kapalı bir sosyal yapıya sahip olmalarındandır(Taylan, 2009: 15). Sosyal ilişki örüntülerini kendi içinde dışarıya açmadan dizayn edip sürekli kılan taşra insanı, aynı zamanda aile kurumunun devamlılığını sağlamak adına evlilik ritüelini de kendine özgü dinamiklerle sağlamaktadır. Bu dinamiklerden biri olan evlilik, her zaman âşık olduktan sonra bunu(ilişkiyi) nihayete erdirmenin bir adımı olarak görülmemektedir. Evlilik kimi taşralı için bazen yoksulluktan arınma ritüeli olarak da görülebilmektedir. Taşranın geniş ailesinde hanelerin kalabalıklığı ve genellikle geçimin zor olması nedeniyle hanedeki çoğu ferdin evlendirilip saadete kavuşması beklenir. *Baba Neredesin?* isimli öyküde Çiftci de bize bu durumu destekler nitelikte bir metin sunmaktadır. Yoksul bir ailede kıt kanaat geçinen bir ailenin kızı yoksulluktan, hiç sevmediği hatta evliliğinin ilk iki-üç yılında yan yana gelmediği birisiyle evlenmek zorunda kalır.

“Anam o günleri anlatırken “ben bunu hiç meysimezdim. Sıracalı, hastalıklı bir şeydi, döverdüm bunu ben.” Derdi. *İşte o ezik çocukla anam evlendirmek istememiş, razı değilmiş. “Tabi yokluk belimizi kırdı yoksulluk mecbur, bu illetli küflü herife vardım.” Derdi. “(Çiftci, 2019: 26).*

Çocuğu aile içindeki konumu bakımından incelediğimizde ise; kırsal ailede çocuk aileye bağımlıdır, üretim sürecinde çalışarak aileye katkı sağlar, çocuğun sosyalleşmesi ve eğitimi için imkânların kısıtlı olması nedeniyle bu görev aileye yüklenmektedir. Kentsel ailede ise çocuk aileye bağımlı olmaktan uzaklaşır ve üretim değeri azalarak, birey olarak önemsenmektedir. Aynı zamanda eğitim ve benzeri ihtiyaçları için ev dışında, okul ve cemiyette bulunma fırsatı verilmiştir.

Taşrada çocuk olmak, çocukluğu yaşamaktan oldukça uzaktır. Kırsal alanda hayatını idame ettiren ailelerin çocukları aile içinde yaşamakla kalmayıp ailenin geçim ve öteki ihtiyaçlarına da el uzatmaktan geri kalmaz. Yani taşrada çocuk olmak sorumlulukla doğmuş olmaktan farksız bir husustur(Canatan ve Yıldırım, 2009:64). Bu husus kentle kıyaslandığında ancak farkına varılabilir; kentsel alanda çocuk, ebeveynin bakması gereken, çoğu defa da tüketici konumunda bulunan kişidir. Lakin taşrada bu durum oldukça farklıdır. Taşrada çocuk hali sorumlulukla büyümenin yanında, aynı zamanda ebeveynle doğrudan olgun bir ilişki kurmayı da zorunlu hale getirmektedir.

Kadının çalışma hayatına dâhil olması her ne kadar aile içindeki bazı geleneksel fonksiyonları değiştirmiş olarak kabul görüyor olsa da(Güreşçi, 2012: 152) babanın taşrada da kentte de ailesine karşı sorumlulukları devam etmektedir. Bu sorumluluklar sadece babanın değil aynı zamanda onu ayakta tutan ve idare eden oğluna da yüklenmektedir. Taşradaki çocukların, ebeveynler arasındaki münakaşaları nasıl idare ettiğini ifade eden Çiftci, bunu *Baba Neredesin? Öyküsündeki* çocuk ile de göstermektedir.

“Sözlerden birini babama taşırsam ya da anamın baş ağrısının sebebi sensin, baba desem babam erinmez eve gelir bağırp çağırırdı. Bu durumda ben anneme başka babama başka yalanlar söyleyerek kendimce evdeki kavga sayısını azaltmaya çalışıyordum. Sadece anneme babama değil yeri geldikçe herkese yalan söylüyordum; “soğancı parasını isteyince soğanın tamamını okul yemekhanesine verdik parayı toplu alınca senin işin tamam” diyordum. Soğancıyı bu şekilde savuşturma babamın hoşuna gidiyordu. Uzun lafın kısası ben on yaşında bir diplomat gibi çalışıyordum ona bir laf buna bir laf anaya şöyle babaya böyle...”(Çiftci, 2019: 28).

Taşrada bir ailenin çocuklu olması her şeyden önce iyi kötü bir haleflerinin olduğunu bilirler. İkincisi hastalıklarında sağlıklarında kendilerine birer değnek olup onları ayakta tutacak kimselerinin olduğunu da bilirler. Taşralının hikâyesi çocuğuyla, torunuyla başlar. Kimi zamanda çocuğun veya torunun evden uzaklaşmamasının başlıca sebebi ekonomik sıkıntılar da olabiliyor. Nitekim bu durum Âdem’in *Kekliği ve Chopin* isimli öykü çalışmasında geçen *Portakal* isimli öyküde oldukça açık bir biçimde gösterilmiştir.

“Dedem kimseyi göndermemiş yanından hepiniz buradasınız. “Bizim tek başına toprağımız kimseyi doyurmaz.” Diyerek dört oğlunu da aynı bahçenin içinde tutmuş. Sırası gelip evlenen olduğunda oda eklemiş olmuş sana dört gelin on yedi torun” (Çiftci, 2017: 99).

Ailenin ayrışmasını çoğu zaman aile reisi tercih etmez. Bunlar kimi zaman ekonomik sebeplerden kimi zaman sosyal meselelerden dolayıdır. Bunların yanında taşrada tekil mekânda çoğul bir hayat idare etmek de aslında bir güç gösterisi olabilir kimi zaman.

Taşrada genellikle baba soyuna dayalı aile görülmektedir. Bu nedenle taşrada erkek çocuğa verilen değer, kız çocuğuna nazaran daha önceliklidir (Taylan, 2003: 34). Bu hususa bir örnek

olarak ise *Diyeşet* öyküsündeki anekdot gösterilebilir: *Evlat öldüyse ana, babayı dalları kuruyup kalmış ağaçlar gibi anlatıyorlardı*(Çiftci, 2017: 129). Bu öncelik kendisini sadece sosyal hayatta göstermekle kalmayıp aynı zamanda ekonomik ve kültürel alanda da göstermektedir. Örneğin kadın için aidiyet alanı olarak sadece ev görülürken erkek için bu durum tekil bir alanla sınırlı kalmayıp çoğu defa türevlenebilir yapıdadır. “Kız nasıl olsa ele gidecek” söylemi de bunun temel kaynağı olmaktadır. Bunun yanında baba çoğu zaman kendi haleflliğini yapan oğlu için büyük özveride bulunmaktadır. Babanın tecrübesi oğlu için dolayımlanmış bir miras veya kültürel bir sermaye olabiliyor. Yani çocuğa maddi olarak bir şey bırakmayıp, ileriki süreçte onun elindeki güzellikleri kaybetme olasılığının önüne geçebilir veya babayı model alıp elverişli bir hayat yaşamayabilir. Dolayısıyla baba çoğu defa anlık duyarlılıklarla değil olabildiğince ön görülü bir biçimde hareket etmektedir. Nitekim bu doğrultuda sazcılık yapan Cabir ustanın dedikleri dikkat çekmektedir.

“Ben böyle sefil bir adamken aynı yola oğlumu da çekersem hainlik olur bana yakışmaz. Biz bu oğlanı sazcılık işinden çekip çıkaralım. Başka bir geçim kapısını çalalım gerekirse beraberce yola düşelim siyasetçi kapısı kollayalım yahut bir yerden sermaye bulup *dükkân* açalım ne yapılacaksa yapalım ama bu oğlan saz işine bulaşmasın kendi hevesi varsa evde çalsın çıgarsın ama başka bir işi olsun.” (Çiftci, 2019: 67).

Cabir ustanın bu kaygısı aslında kendi tecrübeleri doğrultusunda elde ettiği kazanımlardan kaynaklanmaktadır. Sazcılığın, çağırıp çığırmanın bir günü öbürünü tutmaz. Oğlunun iki gün aç bir gün tok karınla yatmasına gönül el vermez. Bundan dolayı da oğlu için gerekli her türlü şeyden feragat edeceğini dile getirmiştir.

Gölgesi Ağır Adam: Baba ve Ötekiler (Eş-Kız-Oğul)

Yatay etkileşim çerçevesindeki genel olarak tüm dünya topluluklarında daimi bir devamlılık, kültürel süreğenlik sağlamak için aile kurumunun etrafında toparlanır. Bu toplanma mevzusu sadece komün oluşturup, biyolojik anlamda belli başlı paydaşlar üretmek değil. Aile, kurumsal ilişki içerisinde de kendi kültürel kodlarını yaratmaktadır. Yani aile içinde bulunup başat konumu işgal etmiş olan anne baba ikilisi aslında kendilerinden çok daha önceki bir kültürün haleflliğini yapmakla beraber yeri geldi mi bu kültüre katkıda da bulunmaktadırlar. Çocuklar için ebeveynler arasındaki yatay ilişki aslında daha sonra kendilerinin sahip olacağı ailenin dokusudur. Yatay ilişkiyi Taylan *eşlerin birbirlerini nasıl tanımladıkları nasıl gördükleri ve birbirlerine verdikleri değer boyutunda* çözümleyebileceğimizi söylemektedir (2003: 45). Nitekim bu değer ve ilişki durumları coğrafi aile tiplerine, nüfusa bağlı aile tiplerine göre belli başlı değişiklikler göstermektedir. Taşra ailesindeki yatay ilişkiler de bu duruma bağlı olarak şekillenmektedir. Aynı zamanda eş olarak tanımladığımız kişi ailenin sadece devamlılığını sağlamakla kalmıyor aynı zamanda aile içi ilişkileri de düzenliyor ve dönüştürüyor. Örneğin baba oğul ikilisi arasında çoğu zaman oluşan gerginliği ortadan kaldırmak için ya da babanın doğrudan oğulla muhatap olamayacağı mevzularda anne/eş bu köprüyü kuran yegâne birim olarak bilinir. Ki Çiftci’ nin birçok öyküsünde baba oğul arasındaki bağı diri tutan ve süreğen kalmasını sağlayan eştir/annedir. Bu duruma birkaç örnek vermek gerekirse: *Bir İğne Bin Kuyu* isimli öyküde terzi olan Niyazi usta ile oğlu arasında epey bir gerginlik yaşanmaktadır. Oğluna kendisinin uygun gördüğü kızı almak isteyen Niyazi usta, mevzuyu eşine açar. Aracı olarak da sonuç alması için eşini seçmiştir. *Niyazi Usta(Baba) asıl haberin evde olduğunu biliyordu, sabah evden çıkarken Canan’a tembihlemiş. Canan işi hiç uzatmayacak Şahin’e söyleyecek. Niyazi akşam olunca işin sonucunu öğrenecekti.* (Çiftci, 2018: 91).

Bu bağlamda mutlak otoriteye sahip olan babanın aldığı kararlar genellikle tartışılmadan nihai bir sonuca vardırırlır. Akabinde baba, aile içerisinde daimi olarak ağırlığını koruyan bir aile neferi olarak tasavvur edilir. Babanın bu ağır üsluplu kişiliğinin altında aslında örtük bir merhamette yuvalanmış durumda. Hatta ve hatta Mustafa Çiftci öykülerinde baba imgesini “*gölgesi ağır kişi*” olarak ifade etmektedir. Gölge kelamının altı deşildiğinde aslında nicelik olarak hiçbir şekilde bir ağırlığı söz konusu değildir. Lakin daimi olarak gölge asıl kaynağından mülhemdir. Yani babanın ağır duruşunun altında yumuşak bir gölgenin ağırlığı yatmaktadır. Babanın bu tavrı *Handan Yeşili* isimli öyküde oldukça bariz biçimde görülmektedir.

“*Anamın omzuna yatıp içimde biriken zehri akıttım. Ne kadar ağladım ne kadar söyledim ne dedim bilmiyorum. “Sadece yatak odalarının ışığının açık olduğunu babamın da uyanık olduğunu hatırlıyorum. Babam da dinliyordu”. O gece annem bildiği duaları ederek elimi yüzümü yıkayarak beni yatırdı.*” (Çiftci, 2018: 20).

Baba, âşık olan oğlunun gözyaşlarına uzaktan tanık olmayı tercih ediyor. Bu tanıklık durumu elbette ki klasik bir taşra aile babasının tavrıdır; uzaktan, sert olduğu kadar rahmet dolu gözlerle oğluna bakması. Baba oğul arasında ki bu uzaktan sevmeye veya sevilme durumu elbette ki baba oğlu aşmaktadır. Aile içindeki babalık vasfı genel kitleye hitap ettiğinden ötürü Baba ile kız çocuğu arasında da bariz bir mesafe mevcuttur. Baba ile kız çocuğunun arasında ki bu açık mesafe anne ile kızı arasında söz konusu değildir. Kızlar okul dönemlerinden evleninceye değin annesiyle beraber zaman geçirir ve tecrübelerinden istifade etmeye çalışır. Kız çocuğu anasının dert ortağı ve sırdaşı olarak bilinir (Taylan, 2003: 50). Çiftci’nin son öykü çalışmasında (*Ah Mercimeğim*) derdini annesine anlatmaktan geri duran oğlun en büyük kaygısı annesinin sırrını kız kardeşlerine anlatacağından emin olmasıydı ki annesini derdini anlatacak kadar yalnız da bulamıyor ve bu duruma sitem ediyor.

“*Anama giden yolda birer demir kapı olmuşlardı bacılarım, o kapıları geçmek zordu anamı yalnız yakalamak daha zordu. Yalnız yakalasam bile anama söylediğim laf anında en büyük ablama giderdi.*” (Çiftci, 2019: 12).

Geleneksel aile ilişkilerinde evvela her şeyden önce çocuklar kız erkek ayırt etmeksizin ebeveynlerine bağlı olarak büyürler. Bu bağlılık belli bir süre boyunca devam etse de aslında belli bir yerden sonra ters süreç işlemeye başlıyor yani ebeveynler artık çocuklara bağlı bir biçimde hayatlarını sürdürmeye başlıyorlar. Dolayısıyla geleneksel toplumlar ileriye doğru bir gelişim gösteriyor olsa da arkalarındaki gücü yani ebeveynlerini de kendileriyle beraber ileriye taşımaktalar. Geleneksel toplumlarda anne-baba ve çocuk ilişkisi faydacı bir değerde olduğundan dolayı karşılıklı bağımlılık örüntüsü aile içi ilişkilerde gözlenmektedir (Kağıtçıbaşı, 1984’den akt: Taylan, 2003:46-47). Nitekim bu duruma binaen *Bozkırda Altmışaltı* ‘da geçen *Ankaradaki Evlatlar* isimli öykü tam da yerinde bir nüshadır.

“*Rafet Efendi ile oğullarının ilişkileri birbirlerini besleyen canlı organizmalar gibidir. Yani oğulları babalarının işini yaparak hayırlı evlat olurlar. Rafet Efendi vatandaşın iş takibini yaparak millet içinde mühim adam gölgesine sahip .*” (Çiftci, 2018: 77).

Mühim adam gölgesine sahip olmaya başlayan sadece Rafet Efendi değildi elbette ki Rafet Efendiyle beraber eşi de millet içinde itibar ve statü rütbesi almıştı hem oğullarının yüksek memur olması hem de her iki erkek evlatlarının olmasından dolayı. Geleneksel toplumlarda özellikle taşra mezra köy gibi kesimlerde cinsiyet tercihleri her ne kadar göz önünde bulundurulmayıp sağlıklı olsun yeter deyip geçiliyor olursa da aslında erkek evlat hem baba hem anne için daha tatmin edici, böhürlenmek için geçerli bir nedendir. Nitekim bu hususa köy çalışmalarıyla sosyolojiye yoğun katkıları olan Kıray’da dikkat çekmektedir.

“Anneler erkek çocuk isteme konusunda babalara oranla daha eşitlikçi olsalar da ağırlıklı olarak erkek çocuk isterler ayrıca aile içinde kadın statüsüne anne rolüne eş olarak baba ile oğul arasındaki olası gerilimi azaltma noktasındaki arabulucu işlevi ile ev içi kontrolü elinde bulundurmaya suretiyle artırmaktadır.” (Kıray, 1999’dan Akt: Taylan, 2003:48).

Akabinde bunlara ek olarak ailenin devamlılığı veya statü kazanımının yanında babaya erkek evlat veren anne aslında dolaylı olarak eşini yeniden var etmektedir. *Oğlu olan* ölümsüz, olmayan ise *ölümlü olarak kabul edilir* (Ormanlı, 2009: 33). Nihai olarak “oğul” kelimesinin altında babanın gizil sembolik varlığı belirir. Bunlar ister biyolojik olsun ister sosyal olsun fark etmiyor. Taşrada bulunan ailenin oğul tutkusunun nihayete ermiş olması babanın tatmin olması için henüz yeterli bir durum değil. Ataerkil toplumlarda oğul tamamıyla olmasa da babanın arzusuna dayalı bir hayat idare etmektedir. Nitekim çoğu defa babanın kaderi oğlunun kaderinde belirmektedir. *Çocuğun kaderi de, babası tarafından belirlenir* (From, 2004: 55). Babanın bu durumuna istinaden Çiftci’ nin *Baba Neredesin?* İsimli öyküsünde iki oğlu olan babanın geçimi oldukça cüzdür. Bir oğlunu yanında istihdam ederken ötekini çekirdek satması için bir otogar köşesine verir. Yanında çalıştırdığı oğlu okumaya karar verir lakin nihai karar merci baba olduğundan ötürü, halen bir tedirginlik söz konusu oluyor çocuk için. *Ben okuyacağım kararımı anneme söyledim. Bu kararı babayı anlatmak vardı. Anneme dedim ki babam ne der acep?* (Çiftci, 2019: 31). Babanın aile içinde mutlak söz sahibi olması babayı ailenin tartışılmaz otoritesi kılmakla beraber aslında bir eşitsizlik vurgusu da yapmaktadır (Sennett, 2005: 21). Yani otoritenin eşit olmayan alanlarda ortaya çıktığı vurgusunun yanında, aile kurumunun içindeki ilişkilerin de tamamının aynı ölçüde olmadığını dile getirmektedir.

Taşranın Ağır Erkeği: Baba ve Otoritesi

Ele alınan öykülerin çoğunda genel anlamda bir baba figürü belirlemektedir. Baba geleneksel dokusunu sürdüren toplumlar için yegâne otorite olarak kabul edilir. Babanın Mutlak otoriteye terfi edilişi takribi olarak yerleşik hayatla beraber başladığı zikredilmektedir. Öncesinde otorite olarak bellenen kadın figürü yerleşik hayatla beraber ev ile bir bütün olarak vurgulanıp ele alınmaya başlandı. Kadının hane içi sorumluluğu ele alıp erkeğin dış kulvarda ailenin süreğenliği sağlamak adına mücadele vermesi erkeği aile içi otorite kılmıştır.

Dikkatleri ailenin otorite figürlerine doğru çeken Gökçen *Aile Türleri ve Başlıca Aile Sınıflandırmaları* isimli makalesinde benzer bir noktaya odak kurup, irdelemektedir. Yerleşik hayatla beraber ana egemenliğin yerini baba egemenliği almaya başladığı gibi mutlak söz sahibi ve karar alıcı mekanizma da değişikliğe uğramış ve baba daha yetkin kılınmıştır (Gökçen, 2016: 96). Ailenin ana soylu yapıdan baba soylu yapıya geçmesi ve bilhassa otoritenin babaya geçmesi babayı mutlak otorite kılmaz. Bunların yanında babanın mutlak otorite olarak kabul edilmesinin başlıca sebebi ailenin geçimini ve sorumluluğunu her yönüyle üstlenmiş olmasından da kaynaklanmaktadır. Nitekim bu sorumluluk alma bilinciyle beraber baba figürü aslında bir kahraman olarak da kabul edilmektedir. Nihayetinde sorumlulukları alıp ve sorumlulukların altından kalkma cesareti gösteren baba figürünün karizma edinimi bu zorlukları aşmaktan mülhemdir. Babanın bu vasfına dikkat çeken Ormanlı, babanın, kahraman olarak kendisini sınırlayan korkularının ve zihinsel engellerin üstesinden, doğru yargılar sayesinde gelmesi, otoritenin gelişimini ve sorumluluk üstlenebilme becerisini kazanmasını sağlamaktadır (Ormanlı, 2009: 39). Taşrada bir güç ve otorite temsili haline gelen baba yalnızca pratik varlık sergilememektedir. Baba aynı zamanda korku ve rahmet dolu zengin bir iktidardır.

Babanın hane içi otoritesini süreğen kılmak adına, takındığı tavır babanın, kutsal bir üst yapı figürü ve karşı çıkılması günah sayılan bir figür olarak ailenin içinde yer almasını sağlamakta-

dir. Nitekim bu mevzuya dikkat çeken Çiftçi, *Bir İğne Bin Kuyu* isimli öyküsünde babasının kararlarına uymak zorunda kalan oğlanın babasına karşı çıkmayışının temelinde korku olduğunu dile getirmektedir. “*Birkaç kere işi bırakmak istemiş ama evde babasından sanayide adı deliye çıkmış ustasından(öteki baba) yiyeceği dayağı hesaplamış gönülsüzde olsa devam etmişti kendi korkusuyla.*” (Çiftçi, 2018: 97). Babanın aile içinde yaymış olduğu bu dolayımlanmış korku iktidarı, aslında onun birçok kararı sorgusuz sualsiz almasını da sağlamaktadır. Ki genel anlamda zaten Çiftçi’ nin taşrada geçen öykülerinin neredeyse tamamında karar alıcı nihai merci babadır. Otorite ve karar alma vasfı arasında mutlak bir ilişkisellik söz konusudur: Aile içinde kararları alma yetkisine sahip birey aynı zamanda otorite sahibi de olan bireydir (Taylan, 2003: 41). Taşrada otorite birazda tekil ve soluk benizlidir. Tek söyler. Ahali tarafından ne tekrar ettirilir ne de dediği yere düşürülür. Çiftçi Bu duruma binaen konuştuğu öykü kahramanların birine şunları söyletmektedir: “*Baba dediğin adam her meselenin içinde olmayacak, büyük meselelerde politikayı belirleyecek sonra geri duracak, yoksa lafının sözünün ağırlığı kalmaz.*” (2017: 83).

Babaya isnat edilen karar alma eyleminin otoriteyle bu denli içli dışlı olmasının yegâne sebebi babaya atfedilmiş kutsallıktır. Babanın mutlak karar alıcı hükmü aile üzerinde her yönüyle etkilidir; ekonomik, kültürel ve sosyal. Babanın öyküde bu denli etkili bir figür olmasını tasdikleyen bazı örnek olaylar da mevcuttur. Bunlardan biri de kasabadan farklı bir kente edilen göçün hikâyesidir. Babanın büyük umutlarla iş bulmak ve daha iyi bir hayata sahip olmak için göçmeyi hedeflediği kentin mutlak karar alıcı otoritesi kendisidir. Bu göç olayı tamamıyla baba merkezli meydana gelmektedir. Ki babanın oğullarından biri de bunu dile getirmektedir: “*Düzen kolay kurulmuyor. Dün memlekette iyi kötü bir düzenimiz vardı ama babam kimseyi dinlememiş bizi buralara sürüklemişti, böyle olunca evde kavga gürültü eksik olmuyordu.*” (Çiftçi, 2018: 27). Burada aslında babanın otoritesine yönelik bir serzenişin yanında, taşralının kentin ışıkları altına serpilmiş sorunlarının da vurgusu yatmaktadır. Nihai olarak denilebilir ki: Bir taşralının hem en kolay koptuğu “şey” düzeni hem hiç unutmadığı “şey” de düzenidir. Bu radikal kopuşun aslında başlıca nedeni taşralının merkezde ki devasa gelişimi hayret ve mehabetle nazar etmesidir. Nitekim bu izlekler çoğu defa onun merkeze olan iştahını kabartır (Pakdemir, 2016: 88). İlgi ve muhabbet duyma ölçüsü her ne kadar artarsa, taşra o ölçüde merkeze açık bir alan haline gelir. Nitekim bu hususta Nacak *Taşra ve Ötekileştirme* isimli makalesinde taşrayı “*merkezin bir şekilde bulaştığı yer.*” (2017: 43). Olarak tanımlamaktadır. Bu bula(u)şma her zaman taşranın merkeze kaymasından kaynaklanmıyor. Kimi zaman da merkez taşraya doğru bir yönelim göstererek taşranın içinde kendi dinamiklerini yeşertebiliyor. Taşranın, merkeze ait faktörlere hoş görüyle yaklaşmasına binaen “*taşraya yönelen herkesi/her şeyi bekleyen taşra*” (Gürbilek, 2020: 149). Şeklinde bir anlam atfetmekte elbette mümkündür.

Taşranın efendisi olan gölgesi ağır adamlar “babalar”, çoğu zaman tıpkı bir iktidarın muhalifini yaratması gibi kendi muhalifini de yaratır. Örnek olarak, aile içinde baba hükmünü tebaasına kabul ettirebilmek ve neslinin devamını sağlayabilmek için çoğu kez oğluyula bazı çatışmalarda anlaşmazlıklara düşmektedir. Nitekim Türk Edebiyatına bakıldığında Tanzimat Dönemi boyunca baba figürleri/otoriteyle daimi bir çıkar çatışması yaşanmaktadır. Bunlar kimi zaman farklı yaşam stillerinin tercihinden kimi zaman ise kafa yapılarının anlaşamamasından meydana gelmektedir. Bu mevzuya dikkat çeken Parla, Tanzimat’taki bu ikili tartışmanın başlıca sebebinin “*babaya duyulan ihtiyaçtan kurtulmak*” (Parla, 1993:15) olduğunu dile getirmiştir. Benzer mevzuyu Orhan Pamuk ve çalışmaları nezdinde dile getiren Barbarosoğlu “*Tanzimat’tan itibaren yazar erkeklerin “öldürdüğü” baba...*” (12.12.2006) figürü yeniden dirilmektedir Türk Edebiyatında. Şeklinde tasdiklemektedir. Bu hususa dikkat edildiğinde, baba figürü Çiftçi’ nin öykülerinde çoğu zaman ana aktörlerden biri olarak öne çıkmakla beraber eski

edebiyata nazaran baba figürünün yeniden uyandırıldığı gözler önüne serilmektedir. Nihai olarak Tanzimat'tan bu yana *gergin baba oğul ilişkileri yerini, genelde babaya anlayışla yaklaşan, ona gizli sırlarını ifşa eden babanın hikâyesi almıştır.* (Demir,2009:153).

Babaya yeniden hayat verilmesi ve onun merkezi bir konuma oturtulmasıyla beraber kimi kesimlerde otoriter aile tipleri belirmektedir. Bu aile tiplerinde çocuk figürü çoğu defa baba veya ikincil otorite olarak anaya bağ(ım)lı olarak hayatını sürdürür. Bu denli otoriter ailelerde dünyaya gelen çocuklar çoğu defa ebeveynlerine bağlı olarak yaşadıkları için kendilerine has bir kişilik tipolojisi oluşturmakta zorluk çeker hatta bunun sonucunda *çocukta bağımlı bir kişilik oluşur*(Karagöz,2006:32). Bu mevzu bizi Çiftci' nin öykülerinde de karşılamaktadır kimi zaman *Neşeli Gelin* öyküsünde ailenin tek ve oldukça başarılı olan bir çocuğuna her türlü kılıf, ailesi, özellikle annesi tarafından giydirilir. Bu mevzuyu baba aktarmaktadır:

“Oğlan evde tek olunca birde Suzan gibi anası olunca *el bebek gül bebek nazlı bir kalem efendisi oldu çıktı. Anası ne derse oğlan da onu der anası kime küerse oğlan da ona küser. Hatta bir ara mahallede kiminle oynasın kiminle oynamasın diye listeler hazırlayıp verirdi Suzan.*” (Çiftci,2017:83).

Suzan'ın buradaki tavrı çocuğu dıştan gelebilecek her türlü sosyal etkileşime kapatmaktadır. Bu denli bir sosyal kapatmanın diyetini ise çocuk ileriki yaşlara da çekeceği kişilik sıkıntısıyla ödeyecektir. Otoritenin mutlak varlığını vurgulayan R. Sennett ise “*Otorite Korkusu*” adında bir kavramsallaştırmayı tercih eder. Sennett'in kavramı aslında çift kutuplu işlemektedir. Otorite korkusu olmalıdır çünkü çocuğa yol gösterecek olan otorite bu denli etkili olabilir. Otorite olmalıdır çünkü otoriteye sahip olan kişi kendi kendini ve geçmişten kendine kalan kültürel değerleri otoritesi ölçüsünde var edebilir. Bu hususta taşrada baba figürü bir otorite olarak kabul edilecek olursa çocuklarına yönelik takip ettiği bireysel politika onun varlığının aksidir. Nitekim baba tipik olarak kendisinin varlığını yapacak olan kişiyi de aslında otorite devri için hazırlamaktadır. Bu hususta Çiftci' nin *Ah Mercimeğim* öyküsünde geçen aşağıdaki alıntı otorite devri için babanın zemini hazırlaya çalıştığını göstermektedir:

“*Babam istese altıma araba çeker, ecik daha silkelense milyar para çıkardı. Ama bana para koklatmazdı. Şımarırım diye korkarlardı. “Hele askerlik yapсын hele ecik çağırıp çığırıp gezsin” diye düşünüp paraya boğmazlardı beni. Cebimdeki harçlık memur çocuğundan fazlaydı ecik*” (Çiftci, 2017: 8).

Otoritenin bir sonra ki halefe devri de söz konusu mevcut otoritenin elzem bir vazifesidir. Otorite devri için çoğu zaman mevcutta olan en büyük oğul seçilir (Ormanlı, 2009: 25). Mutlak halef olarak görülen oğlun/halefin geleneksel otoritenin kültürel kodlarını taşımasına da dikkat edilir özellikle. *Babam bana değil de anama dermiş ki bu oğlan da iyice odun çıktı “adet bilmez töre bilmez”. Deniz neymiş? Zaten babam torununa hiç Deniz demedi kendi babasının ismi ile Salih diye sevdi* (Çiftci, 2019: 36). Taşrada ismin kadim bir varlığı vardır. Süreğen kılmak adına daima halef aranır. Ki bu genellikle ailedeki oğlan çocuklarına yönelik takip edilen otorite politikasıdır. Taşralı insanın otoriter kişiliği hiçbir zaman kendisiyle sınırlı değildir. O bağımsız bir imparatorlukmuş gibi halefleri üzerinde etkilidir. Nitekim halefleri de kendisini tasvir ederken onun ismiyle, hanıyla, kasıyla veya ocağıyla tasvir ederler. Ki bu vurguya Çiftci 'nin Çatiye Kıyamam öyküsünde de yer verilmiştir. “*Herkes kendi adından daha çok babasının dedesinin lakabını söylemiş oturmuş yerine. Öğretmen anlamış ki babaların dedelerin gölgesi hep üstlerindedir*” (Çiftci, 2019:14).

Özetle Çiftci, öykülerinde baba ve otorite arasında kurulan birçok ilişkiye dikkat çekmesinin yanında, otoritenin hane içinde süreğen kıldığı bazı rutinlerin sembolik bir dile dönüşmesini de ele almıştır öykülerinde. Mevzubahis edilen konuyu aşağıdaki örnekler üzerinden de okumamız mümkündür.

“Babam boğazını temizledi, bu “susun artık” demekti halimden anlamıştı ki ortada beni üzecek bir mesele vardı kızlar sustu anam sustu...” (Çiftci, 2019: 10). Otoritenin sus payı yaratma ritüeli olan boğaz temizlemek, öksürmek veya derin nefes çekişler aslında doğrudan dile getirilmeyip bu rutinlerle söylenmek istenen bir şeylerin olduğunu, dile getirmektedir. Nitekim otoritenin bu vasfı bir yönerge veya yol üstünde bulunan bir tabeladan farksız olarak işlenmektedir. Benzer bir mevzu bu defa bakışta kendisini göstermektedir. Sıradan bir bakma eylemi olan bakış, iktidar ve kitlesinin kendi arasında kurduğu sembolik iletişimden dolayı bakmayı aşip çok daha derin bir anlama kavuşmaktadır. Ki Çiftci’ nin *Uykucu Duman ve Ben* isimli öyküsünde bu mevzuya mutlak temel oluşturabilecek bir monolog mevcut “...babamın bakışını hemen tanıdım. Bu bakış karar bildirme bakışıdır. Babam sessiz durur vara yoğa karışmaz ama karıştığı meseleyi bitirmeden başka işe bakmaz (Çiftci,2019:103). Burada kızın tipik olarak, vurguladığı bazı otorite özellikleri de mevcut. Misal otorite olanın kişinin ağır bir duruşu olması ve dedim mi dedik bir tip olması, baba otoritesinin mutlak erk olduğu bizlere lanse etmektedir. Akabinde Çiftci bir başka örnekte nesnelere gömülmüş anlamlara dikkati çekmektedir. Baba figürüyle bütünleşmiş bazı nesnelere aslında anlam yüküdür. “Babam ceketini tutturuyorsa mesele yok, ceketini tutturmaz da kendi giyerse bil ki sana küsmüştür” (Çiftci,2019:107). Yukarıda verilen örnekte olduğu üzere babanın her gün kızının elinden ceketini giymesi aslında ailede ki çoğu şeyin yolunda olduğunu göstermektedir. Bilakis giymediği günlerde ise otorite ile ötekiler arasında bir sorunun var olduğunu dile getirmiştir. Nihai olarak daha önce değindiğimiz gibi ataerkil toplumlarda baba ile otorite arasında muhkem bir bağ söz konusudur. Bu bağ genel olarak meşruiyetini aile ilişkileri üzerine kurmuş olup buradan beslenmekle beraber kimi yerde kültürel dokulardan da istifade etmektedir.

SONUÇ

Sosyolojinin içinde kendine has bir alan açan edebiyat veya edebiyata mal edilmiş çoğu ürünün(roman, öykü, şiir, deneme) yapısında doğrudan veya dolaylı olarak toplumsal dokular varlığını sürdürmektedir. Toplumsal dokuların edebiyatın içinde kendisine yer açıp edebi söyleme yansıması, edebiyatı sosyoloji için oldukça değerli bir malzeme ve muhkem ürün olarak bellememizi sağlıyor. Nitekim edebiyatın bu zenginliğine dikkat çeken Köksal Alver’de edebiyat, gündelik yaşam ve pratiklerinin neredeyse tamamından beslenip şekillenmiş bir sanat kurumu olarak daima topluma ayna tutan bir kurumdur (Alver,2006:34). Bu kurum için de sosyolojiye mal edilmiş bazı kurumlar mevcuttur. Ki çalışmamız edebiyata mal edilmiş kurumlardan olan aileye odaklanıp onun üzerinden hareket etmiştir.

Yazın türlerinden biri olan öyküler için de bu durum geçerli. Nitekim çalışmayı daha dar bir alana çekerek Mustafa Çiftci’ ye ait öykülerin içinden, taşra ailesine ait dokulara ve ailedeki mutlak otorite olan babaya ulaşmaya çalıştık.

Taşrada varlığını idare eden toplumsal yapının içinde bir doku olarak beliren taşralı aile, Çiftci ‘nin öykülerinde oldukça ciddi bir biçimde öne çıkarılmıştır. Geleneksel kodlarla mekanik dayanışma biçimiyle kendine has bir kültürel aura oluşturan ailelerin aile içi ilişkileri de kendine içkin bir orijine sahiptir. Çoğu zaman ilişkileri idare etmek adına merkeze; yani orijine babaya ait bir otorite oturtulur. Baba, Çiftci’ nin öykülerinde oldukça çarpıcı bir figür olarak ortaya çıkmaktadır. Nitekim Tanzimat Dönemi’nin Türk Edebiyatı üzerinde varlığını sürdürene, sorunlu ve çoğu zaman çatışma ile ilerleyen baba oğul ilişkileri, Çiftci ‘nin öykülerinde kendisine az yer bulmuştur. Çiftci’ nin genel olarak merkeze konumlandığı baba figürü ile oğul arasında ahenk içinde ilerleyen bir ilişki söz konusudur. Akabinde baba figürü otoriteye sahip kişi olarak ilişkiler ve iletişim üzerinde de oldukça etkili bir isimdir. Nitekim otoriteye ait

aile içinde yuvalanmış sembolik bir dilde varlığını sürdürmektedir. Baba çoğu zaman dille ifade edeceği şeyleri çeşitli eylemlerle(bakmak, öksürmek, derin nefes çekmek...) ifade etmektedir. Nihai olarak baba taşrada hayatını idame eden bir aile için handır. Aile içindeki bu han, aileye ait her türlü sorunun sorumluluğunu almakta ve çözüme kavuşturmaya çalışmaktadır. Genellikle baba figürü aile içinde çoğu sırta sahip olan ve ailenin arka odası olarak tabir edeceğimiz eşi aracılığıyla çocuklara ulaşmaktadır. Öykülerde eş/kadın figürü hane içinde her anlamda olası tüm gerginlikleri dindiren kişi olarak da ön plana çıkmaktadır. Nihai olarak hanenin bütünlüğünü korumak adına büyük bir özveri ile ailesini idare eden kadındır.

KAYNAKÇA

- Adak, N.(2017).” Türkiye’de Aile Kurumu ve Nüfusla İlgili Sorunlar”. Z. Sungur T.(Ed.). Türkiye’nin Toplumsal Yapısı kitabı içinde (66-93). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Alver, K.(2006).” Edebiyat ve Kimlik”. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 32-42.
- Alver, K. ,(2017).“Taşra Halleri”. K. Alver(Ed.). Taşra Halleri kitabı içinde(9- 25), Konya: Çizgi Kitabevi.
- Barbarosoğlu, F, K.(2006), “Taşranın ve Büyük Kentin Endam Aynası: Köy”, Tanıl Bora (Ed.). Taşraya Bakmak kitabı içinde(245-258) , İstanbul: İletişim yayınları.
- Canatan, K. ve Yıldırım, E. (2009). *Aile Sosyolojisi*. İstanbul: Açılım Kitap.
- Çiftci, M.(2017). Âdem’ in Kekliği ve Chopin(2. Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları
- Çiftci, M.(2018) *Bozkırda Altmışaltı*(6.Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Çiftci, M.(2019), *Ah Mercimeğim*(6. Baskı), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Demir F. (2009). “Orhan Pamuk ‘un Masumiyet Müzesi Romanında Baba –Oğul İlişkisi”. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2(18). 145-155
- Doğan C. (1995). “Sosyolojik Açıdan Günümüzde Türk Ailesinin Fonksiyonları”. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi. 7. 77-92.
- Eşizoğlu, A.(2012). “Aile İle İlgili Temel Kavramlar”. Ç. Yenilmez(Ed.). Aile Yapısı ve İlişkileri kitabı içinde (3-19). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Gökçen. A.(2016). “Aile Türleri ve Başlıca Aile Sınıflandırmaları”, M. Aydın (Ed.) Sistematik Aile Sosyolojisi kitabı içinde(93-119), Konya: Çizgi Kitabevi
- Gökçe, B.(2018). “Türk Toplumunda Aile Yapısı”. A. Kasapoğlu ve N. Karkıner (Ed.). Aile Sosyolojisi kitabı içinde(51-83), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Gürbilek, N.(2020), İkinci Hayat: Kaçmak, Kovulmak, Dönmek Üzerine Denemeler. İstanbul: Metis Yayınları
- Güreşçi, E.(2012). “Türkiye’de Kırsal Göçün Aile Üzerine Etkisi”. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 9(17). 150-161
- Barbarosoğlu. F.(2006,12 Aralık). “Babam(ız)ın Bavulu”. *Yeni Şafak*. Erişim adresi: <https://www.yenisafak.com/yazarlar/fatmabarbarosoglu/babamizin-bavulu-2887>
- Karagöz, M.(2006). *Sosyolojik Bakımdan Genç-Ebeveyn İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kızıllaşan, N.(2006). “Kente Uzaklığın Kırsal Aile Yapısına Etkileri”. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*. 2(3). 142-162.
- Kümbetoğlu, B.(2019). *Sosyoloji ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık
- Nacak, İ.(2017), “Taşra ve Ötekileştirme”. K. Alver(Ed.). Taşra Halleri kitabı içinde(43-80). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Ormanlı, O.(2009). *1980’den Günümüze Türk Sinemasında Baba Oğul İlişkisi*, Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pakdemir, M.(2006). “Taşranın Taşı Toprağı Altın’da Ne Var?” T. Bora, Taşraya Bakmak kitabı içinde(68-77). İstanbul: İletişim yayınları.
- Parla, J.(1993). *Babalar ve Oğullar Tanzimat Romanının Epistemolojik Temelleri*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sennet, R.(2005). *Otorite*. Kamil Durand (Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Taylan, H. H. (2003). *Köy Ailesinde Aile İçi İlişkiler: Selçuklu Köyü Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Taylan H. H. (2009). “Köy Ailesinde Aile İçi İlişkiler”. Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi. 22. 117-138.
- Ulutaş, E.(2017). “Taşradan İnsan Manzaraları”. K. Alver(Ed.). Taşra Halleri kitabı içinde(209-250). Konya: Çizgi kitabevi.